

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 17 febr. 1887, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse den 26 september 1884.

Sedan frågan om skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse under en lång följd af år varit föremål för Riksdagens uppmärksamhet, och särskilda förslag i ämnet varit underkastade såväl Riksdagens som Kongl. Maj:ts pröfning, erhöll denna fråga slutligen år 1884 en lösning, i det Riksdagen då för sin del beslöt en lag i ämnet, som af Kongl. Maj:t sanktionerades och den 26 september samma år till efterrättelse utfärdades. Enligt denna lag skola alla de, hvilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder, deltaga i berörda kostnad, för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal.

Vid innevarande riksdag hafva fyra särskilda motioner blifvit väckta, som åsyfta mer och mindre vidtgående ändringar i de sålunda gifna bestämmelserna. Dessa motioner, hvilka samtliga blifvit af vederbörande kammare hänvisade till lagutskottet, hafva afgifvits inom Första Kammaren af herr *P. M. Söderberg* (n:o 31) samt inom Andra Kammaren af herrar *J. Anderson* i Tenhult (n:o 18), *J. Bengtsson* i Gullåkra, med

hvilken herrar L. Norrby och Lasse Jönsson instämt (n:o 49), och A. Nilsson i Rinkaby (n:o 167).

Herrar Söderberg och J. Anderson, hvilkas motioner äro sins emellan likalydande, anföra följande:

»Såsom allmän regel gäller, att staten uppför och underhåller sådana byggnader, som för statsändamål användas. Så är förhållandet med lokalerna för de centrala embetsverken i hufvudstaden och med embetslokalerna för hofrätter, länsstyrelser m. fl., hvarjemte man kan räkna byggnader vid garnisonsorter, militära mötesplatser och jernvägar, hvilka alla, och många flera uppbyggas och underhållas utan kommunernas bidrag. — Ett undantag från denna regel äro dock tingshus med häradsarkiv och häradsfängelse, hvilka, ehuru de användas endast för statsändamål, ända in i sista tiden bekostats af endast en del af den i mantal satta jorden och nu mera i viss mån af andra skattskyldige. Men full rättvisa kan endast vinnas, om staten öfvertager äfven denna byggnadsskyldighet, särdeles som de nu byggnadsskyldige ej få använda de nämnda byggnaderna till annat ändamål än det ursprungligen bestämda. — Någon större utgift under öfvergångstiden behöfver staten ej vidkännas, om nuvarande tingshus, häradsarkiv och häradsfängelse i befintligt skick afträdas till staten.»

På grund häraf hemställa motionärerne, att Riksdagen ville för sin del besluta, »att den tingshusbyggnadsskyldighet, som omförmäles i 26 kap. 4 § byggningsabalken och i lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse den 26 september 1884, må upphöra att vara gällande, samt att de nuvarande byggnadsskyldige, mot befrielse från vidare byggnadsskyldighet, till statsverket utan ersättning afstå ifrågavarande hus, hvarefter dylika hus byggas och underhållas af staten.»

Herr J. Bengtsson åter anför:

»Huru önskligt det än må anses, att en så nyligen antagen lag icke göres till föremål för några ändringsförsök, så äro dock, enligt mitt förmenande, de olägenheter och svårigheter, som för det stora flertalet af menighetsbestyrelserna i vårt land genom denna lag framkallas, af den betydighet, att nämnda grundsats icke bör kunna anses utgöra fullgiltigt skäl för ett vidare qvarhållande, utöfver hvad nödigt är, af ifrågavarande olägenheter och svårigheter. — Enligt nämnda lag är grunden för afgifterna till tingslaget fyrktalet, med stadgad begränsning, i de kommuner, som i tingslaget ingå. Vid dessa afgifters utdebitering skall tingslaget

sålunda först göra sig noga underrättadt om fyrktalssättningen inom de särskilda kommunerna, på det att alla som inom tingslaget erlægga kommunalutskylder må kunna varda debiterade afgifter för tingslagets behof. En summarisk uppgift öfver fyrktalssättningen inom de särskilda kommunerna kan emellertid endast i de fall vara för nämnda ändamål till fyllest, då de särskilda kommunerna genom sina förtroendemän benäget åtaga sig att inom kommunen i vederbörlig ordning utdebitera, uppbära och till tingslaget redovisa de afgifter, som böra af inom kommunen mantalskrifne skattskyldige till tingslaget utgöras. Åtaga sig icke de särskilda kommunerna detta bestyr, hvartill de icke äro lagligen förpligtade, och hvilket såsom en tillökning i deras förutvarande bestyr är ganska betungande, synnerligen som afgifterna till tingslaget utgå efter helt andra grunder än afgifterna till kommunen, så är tingslaget hänvisadt till att med ledning af detaljerade fyrktalslängder låta debitera och uppbära dessa för sitt behof erforderliga afgifter. Detta bestyr blir då för tingslagets förvaltning så mycket mer betungande och äfven dyrbart för de skattskyldige, som det väl vanligast endast är några få hundratal kronor, som på detta sätt skulle komma att årligen af tingslaget uttagas. — Genom kongl. förordningen om landsting den 21 mars 1862 har landsting blifvit berättigadt att få för sitt behof erforderliga landstingsmedel debiterade, uppburna och redovisade i sammanhang med kronoskatterna, och har derigenom åt landstingen blifvit beredd en afsevärd förmån, utan att krono-uppbördsförvaltningen derigenom blifvit i någon nämnvärd mån betungad. Enligt mitt förmenande borde icke tingslaget anses vara mindre än landstinget berättigadt till erhållande af en liknande förmån, allra helst som tingslagets utgifter, i olikhet mot landstingets, i regeln afse att fylla verkliga statsändamål, och en sådan förmån borde ock från det allmännas sida kunna utan nämnvärd olägenhet tingslagen medgifvas under vilkor att debitering och uppbörd af tingslags medel i sammanhang med krono-uppbörden får ske enligt enahanda grunder, som enligt § 47 mom. 2 af landstingsförordningen äro stadgade för debitering och uppbörd af landstingsmedel. — Inom ett trängre beskattningsområde, såsom inom kommunen, må det anses vara af vigt, att de mera bofasta skattskyldige till ändamål som skola för en längre tid gagna samhälligheten få dertill bidra i större mån än andra skattskyldige, som icke äro i så hög grad intresserade i samhällighetens gemensamma hushållsangelägenheter. Inom ett så omfattande beskattningsområde som tingslaget kan nämnda hänsyn icke vara af samma betydelse, enär det gemensamma skattebehofvet der

i regeln är ringa och enär skattebördan der genom fördelning på ett större antal bidragande blifver för dessa så mycket mindre känbar. För en sådan samhällighet är enkelheten i skattegrunden och i anordningarne för skattens upptagande af långt större värde än den mest sinnrika graderade skala för skattebidragens utgörande, och för min del vågar jag föreställa mig, att någon i det stora hela bättre grund för utgörandet af afgifterna till tingslaget än bevillningen icke kan utfinnas, liksom äfven att den enklaste och bästa anordningen för dessa skattebidrags uttagande är att låta desamma debiteras och uppbäras i sammanhang med kronoskatterna.»

Med stöd af det anförda föreslår herr Bengtsson, att Riksdagen ville för sin del antaga följande lag angående skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse:

»Med ändring af hvad i lagen af den 26 september 1884, angående skyldigheten att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, är stadgadt, förordnas, att till kostnaderna för uppförande af sådana byggnader skall en hvar lemna bidrag i förhållande till den sammanlagda bevillning till staten för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som blifvit honom i nästförut upprättade, vederbörligen fastställda bevillnings-taxeringslängd inom tingslaget påförd, och skola dessa bidrag, under vilkor i öfrigt som af Konungen bestämmas, på tingslagets hos Konungens befallningshafvande derom framställda begäran, under benämning *häradsmedel* genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiteras och indrifvas.»

Herr A. Nilsson, som i sin motivering hufvudsakligen uppehåller sig vid de jemväl af herr Bengtsson påpekade svårigheterna vid debitering och uppbörd af de för ifrågavarande ändamål erforderliga medel, föreslår, »att Riksdagen måtte för sin del besluta, att i berörda lag af den 26 september 1884 göres den ändring, att deltagandet i kostnaderna för tings- och fånghusbyggnader samt deras underhåll utgår efter den betalnings-skyldiges bevillning, som ligger till grund för fyrktalssättningen; samt med det tillägg, att kronofogdarne hvar inom sitt fögderi till länsstyrelsen insända verifierad förteckning å det för nödiga utbetalningars bestri-dande erforderliga beloppet, hvarefter uppbördsorder af nämnda styrelse meddelas för kronofogde och häradsskrifvare att i sammanhang med kronoskatteuppbörden debitera, uppbära och redovisa medlen.»

Herrar Söderberg och J. Anderson upptaga i sina motioner ett förslag, som redan flera gånger förut blifvit framställt, nemligen öfverflyttande på staten af hela den ifrågavarande byggnadsskyldigheten. Nya lagberedningen har i sitt betänkande angående rättegångsväsendets ombildning (fjerde delen sid. 14 och följande) egnat särskild uppmärksamhet åt denna fråga och dervid kommit till ett resultat, som i det närmaste öfverensstämmer med motionärernas förslag. Frågan torde emellertid lämpligast få sin lösning i sammanhang med den stora frågan om rättegångsväsendets ombildning och den deraf väsentligen beroende anordningen af domkretsarne; och finner sig utskottet på grund häraf för närvarande böra hemställa,

1) att herrar Söderbergs och J. Andersons motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I de af herrar J. Bengtsson och A. Nilsson väckta motionerna föreslås ändring i nu gällande bestämmelser dels i afseende å sjelfva grunden för ifrågavarande byggnadsskyldighet, dels ock i afseende å debiteringen och uppbördens af de medel, som för byggnadsskyldighetens fullgörande erfordras.

Hvad då först angår den ifrågasatta ändringen i grunden för byggnadsskyldigheten, så består densamma deruti, att kostnaderna för tingshus och häradsfängelse skulle på de byggnadsskyldige fördelas i mån af hvars och ens bevillning till staten.

I afseende å detta förslag torde utskottet få hänvisa till hvad utskottet deremot anfört senast vid 1884 års riksdag, då den nu gällande lagen, på utskottets tillstyrkande, godkändes af Riksdagen. Utskottet yttrade då bland annat:

»Att lägga skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse på alla dem, hvilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder, att utgöras efter samma grund, som för erläggande af dessa utskylder finnes stadgad, har utskottet flera gånger föreslagit, men detta har icke vunnit Första Kammarens bifall och torde äfven nu hafva mycket ringa utsigter att blifva Riksdagens beslut.

Vill man i denna så mycket omordade fråga nu komma till ett resultat, bör man därför, enligt utskottets tanke, låta detta onus fortfa-

rande hufvudsakligen hvilat å fastighet, samt låta skyldigheten utgöras efter det på fastigheterna belöpande fyrktal, men derjemte låta äfven dem, som skatta för andra beskattningsföremål än fastighet, i viss mindre proportion deltaga i besväret.

Då egandet af andra beskattningsföremål än fastighet icke innebär samma stadigvarande intresse och, med den större rörlighet, dessa beskattningsföremål förete, de understundom kunna komma att med kort mellantid inom olika tingslag deltaga uti kanske ganska betydliga kostnader för ifrågakommande byggnad och underhåll af tingshus och häradshäkte, samt följaktligen skulle kunna komma att jemförelsevis för tungt i nu förevarande afseende beskattas, derest de skulle deltaga i skyldighetens utgörande med hela det dem åsatta fyrktal, har utskottet ansett en nedsättning till deltagande med allenast en fjerdedel af det åsatta fyrktalet kunna för dem medgifvas.»

De sålunda anförda skäl, hvilka i sin mån bidrogo till antagandet af nu gällande lag, torde icke under den korta tid, som derefter förflutit, hafva genom derunder vunnen erfarenhet förlorat något af sin giltighet; och då, såsom utskottet redan antydt, en ännu mera genomgripande förändring af ifrågavarande byggnadsskyldighet i en icke aflägsen framtid torde komma att framläggas till Riksdagens pröfning, får utskottet hemställa,

- 2) att herrar J. Bengtssons och A. Nilssons motioner, i hvad de afse ändring af grunden för deltagande i kostnaden för byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse, icke må vinna Riksdagens bifall.

Utskottet har slutligen att yttra sig öfver det af herrar J. Bengtsson och A. Nilsson framställda förslag i afseende å debiteringen, uppbörderna och redovisningen af medel, som erfordras för fullgörande af ifrågavarande byggnadsskyldighet. Genom hvad motionärerna, synnerligen den förstnämnde, anför, finner utskottet det vara ådagalagdt, att bristen på uttrycklig bestämmelse i detta afseende kan medföra olägenheter. Utskottet föreställer sig, i likhet med motionärerna, att dessa olägenheter lättast skulle

kunna afhjelpas derigenom, att debiteringen och uppbörden af nämnda medel anförtroddes åt den vanliga fögderiförvaltningen, på sätt i 49 § af förordningen om landsting är stadgad om landstingsmedel. Enligt hvad utskottet inhemtat, lärer sådant på ett och annat ställe ega rum; men då uttrycklig bestämmelse i ämnet i alla fall synes lämplig för vinnande af likformighet i detta afseende, får utskottet, med anledning af herrar J. Bengtssons och A. Nilssons motioner, hemställa,

3) att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes meddela de föreskrifter, som erfordras för att bidrag till byggande och underhåll af tingshus och häradsfångelse må i hela riket på likformigt sätt af vederbörande fögderiförvaltning i sammanhang med kronoskatterna debiteras och uppbäras samt derefter i behörig ordning till den eller dem, som vederbör, redovisas.

Stockholm den 17 februari 1887.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer

af herrar *J. Anderson* i Tenhult och *J. Bengtsson* i Gullåkra.

Herrar *F. Andersson* i Helgesta, *H. Andersson* i Nöbbelöf och *Näsman* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen inom utskottet af detta ärende.
